

**Să revenim la
Regulamentul
privind organizarea
și administrarea
colectivelor de
grădinari amplasate
pe teritoriul
municipiului
Chișinău**

**Autori:
Nenescu Lilia,
Sprînceană Vitalie**

Chișinău, 2022

**Să revenim la
Regulamentul
privind organizarea
și administrarea
colectivelor de
grădinari amplasate
pe teritoriul
municipiului
Chișinău**

Autori:
**Nenescu Lilia,
Sprînceană Vitalie**
Consultant juridic:
Anatol Albin

Chișinău, 2022

Acest material a fost elaborat în cadrul proiectului:
"Creștem reziliența urbană și a comunităților prin grădinărit urban",
finanțat de către:
AO **„Reprezentanța IM Swedish Development Partner”**.

Cuprins

I.	Grădinăritul urban. Scurtă introducere	6
II.	Istoricul grădinăritului urban colectiv în Republica Moldova ...	8
III.	Regulamentul cu privire la grădinăritului urban în Chișinău în perioada 1984-2000	11
IV.	Regulamentul cu privire la grădinăritului urban în Chișinău din 2000	15
V.	Ce modele există în alte orașe?	20
VI.	Ce propunem pentru un nou model de grădinărit urban în Chișinău?	23
VII.	Pași de urmat pentru APL.....	30
	Anexa 1. Acord-cadru pentru grădinărit comunitar în Paris	34
	Anexa 2.	40

I Grădinăritul urban. Scurtă introducere.

Trăim într-o **lume urbană**. Din 2007, pentru prima oară, mai mult de jumătate din populația planetei locuiește în orașe.

Trăim într-o lume **care încă se urbanizează**: conform unor estimări, către 2050 mai mult de 2/3 din populația globului va trăi în orașe¹.

Urbanizarea este pusă în mișcare și **determinată de capitalism** - în sistemul economic curent orașele joacă un rol central în producerea de capital, în generarea de valoare (mai ales financiară), în reinvestirea surplusului, în generarea de "creștere economică infinită" în contextul unei planete cu resurse finite.

Orașele contemporane **sînt spații ale consumului excesiv**: chiar dacă ocupă doar 3% din suprafața uscatului, orașele consumă 75 % din resursele naturale ale planetei², între 60-80% din energie și sînt responsabile de 75 % din emisiile antropogene de dioxid de carbon³, dintre care 35 - 45% provin din încălzirea și răcirea orașelor, iar alte 35-40 % - ca o consecință a industriilor și transportului urban⁴.

Aproximativ 80% din hrana produsă în întreaga lume este consumată în spațiile urbane⁵.

În același timp, ne dăm seama că acest model nu poate crește la nesfîrșit: limitele lui sînt limitele planetei.

Soluțiile testate pînă acum - agricultură intensivă, folosirea pe larg a pesticidelor în agricultură - au rezolvat prea puține din problemele pe care pretindeau că le rezolvă. Pe de o parte, chiar dacă producem mai multă hrană decît oricînd, fiecare al zecelea locuitor al planetei merge la culcare flămînd⁶ (și numărul acestora a crescut cu peste 100 milioane în ultimii doi ani, în legătură cu pandemia COVID 19, și este așteptat să crească și mai tare ca urmare a deteriorării circuitelor logistice legate de transportul cerealelor în legătură cu războiul din Ucraina).

Pe de altă parte, agricultura intensivă, și mai ales așa-zisa Revoluție Verde (legată de utilizarea pe scară largă a pesticidelor, fertilizanților chimici și irigațiilor) au creat multe dintre problemele la care căutăm soluții acum. Una din cele mai importante consecințe ale Revoluției Verzi în agricultură ține de...**schimbările climatice**: partea cea mai semnificativă a gazelor de seră care amenință acum planeta (și agricultura industrială), sînt produse ale Revoluției Verzi⁷.

1 <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

2 http://energies2050.org/wp-content/uploads/2013/09/2013-06-UNEP-Cities-and-buildings-activities_16-pages-GB.pdf

3 <https://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/>

4 Mike Davis. *Who will build the ark?* New Left review, January 2010.

5 <https://www.fao.org/urban-food-agenda/en/>

6 <https://www.actionagainsthunger.org/world-hunger-facts-statistics>

7 Amanda Little. *The fate of food: what we'll eat in a bigger, hotter, smarter world*. Oneworld, London, England, 2020, p.21.

Mai mult, sporirea cantității de hrană produsă în noua paradigmă agricolă nu a însemnat și calitate mai bună. Unele studii demonstrează că nivelul de proteine, calciu, potasiu, fier, vitaminele C și B12 au scăzut considerabil în produse agricole obținute în rezultatul agriculturii industriale în ultimii 50 ani⁸.

Această intersecție a crizelor - inegalitate socială, schimbări climatice, model de creștere ce nu poate continua - impune ca orașul să regândească paradigma sa de dezvoltare.

Orașul prezent - devorator de resurse, creator de anomie și distanță socială, de atomizare și fragmentare socială - trebuie să facă loc unui alt oraș.

Dintre multe modele conceptuale posibile, am ales să folosim, în cercetarea și activismul nostru două concepte înrudite: *orașul bun* și *orașul fericit*.

În viziunea noastră **orașul bun** este un oraș al consumului modest, al unor bunuri și servicii partajate, al unor tehnologii alternative, al reducerii deșeurilor și al utilizării pe larg a reciclării, al descurajării exceselor (iar în caz că acestea există, ele sînt impozitate), al unor tehnologii deschise care să fie în folosința tuturor, al transportului public și al locuințelor standard accesibile⁹.

Orașul fericit assemblează cîteva trăsături similare: el ar trebui să tindă spre maximizarea bucuriei și minimizarea dificultăților, să fie echitabil, să ne ofere o libertate reală de a trăi și a ne aranja viețile așa cum dorim, să ne asigure capacitatea de adaptare la și transformarea șocurilor de mediu, să fie favorabil creșterii și consolidării relațiilor cu prietenii, familia și străinii, care să celebreze munca comună¹⁰.

Activitățile noastre - de organizare comunitară, de grădinărit urban, de activism civic, de implicare și participare - sînt motivate de căutarea unor instrumente și soluții ce ne-ar ajuta să răspundem la provocarea: **ce putem face așa încît orașele nu doar să consume exorbitant resursele planetei, ci și să contribuie la restabilirea lor și, de ce nu, la înflorirea lor?**

Sîntem angajați într-o luptă "pentru orașul care poate să fie, nu pentru orașul care există, pentru orașul bun al viitorului, nu pentru orașul extrem și rău al prezentului"¹¹.

Înverzirea, într-un mod participativ, și orientată spre creșterea rezilienței alimentare, a orașului, ni se pare a fi direcția generală rezonabil corectă. Numim această practică **grădinărit urban**.

---

8 Idem. p.22.

9 Ash Amin. *The Urban Condition: A Challenge to Social Science*. Public Culture (2013) 25 (2 70), p.204.
<https://doi.org/10.1215/08992363-2020548>

10 Charles Montgomery, *Orașul Fericit. Transformându-ne viețile prin design urban*. București: Igloo, 2017. pp.44-45.

11 Ashley Dawson. *Extreme Cities. The Peril and Promise of Urban Life in the Age of Climate Change*. Verso Books, 2019, p. 295.

Ea impune o serie de interogări, reflecții critice dar și despărțiri de lucruri pe care le lăsăm nechestionate.

În primul rînd, regîndim relația orașului cu natura. Orașele nu doar că nu se contrapun naturii, ele depind de natură și o structurează.

Grădinăritul urban pe care îl practicăm nu vrea să readucă natura primară, impecabilă, originară, sălbatică în oraș. O asemenea natură probabil nu mai există (motiv din care unii cercetători vorbesc de o natură *post-sălbatică*¹² în care trăim) și ar trebui să ne obișnuim că toată natura, inclusiv cea urbană, este, dacă nu construită atunci influențată profund de om. Grădinăritul urban își propune să integreze în oraș o natură prietenoasă (pe cît e posibilă), dar și sălbatică (pe cît e posibilă), locală (pe cît e posibilă), dar și adaptată (pe cît e posibilă). Grădinăritul urban pe care îl promovăm susține atît creșterea plantelor locale (grija pentru flora nativă) cît și a plantelor adaptate (comunitățile de plante care apar spontan au meritul de a fi mai adaptate).

Modelul de grădinărit urban pe care îl propunem se revendică de la mecanismele instituționale care au reglementat grădinăritul urban în Chișinău în perioada 1984-2000 și ulterior 2000-2005.

II. Istoricul grădinăritului urban colectiv în Republica Moldova

Într-un sens, grădinăritul urban e o practică veche, de o vîrstă cu orașul. Chișinăul a fost, aproape dintotdeauna, un tîrg verde în care locuitorii acestuia practicau agricultură, întrețineau grădini și livezi în care creșteau zarzavaturi și fructe. În acest sens Chișinăul nu a fost radical de diferit de celelalte tîrguri și orașe din regiune (sau din lume).

Așa cum observau și alți cercetători, în spațiul est-european, diferența dintre sat și oraș nu era una ce ține de diviziunea ocupațională (satul furniza producție agricolă și se ocupa cu agricultura în timp ce orașul practica meșteșugurile și comerțul), ci una care ține de statutul cetățenilor: la sate țărani erau legați de pămînt, iar în orașe aceștia erau liberi¹³. De asemenea, spre deosebire de orașele occidentale care se dezvoltau în interiorul unor fortificații - cetăți înconjurate de ziduri - orașele din estul Europei se dezvoltau în afara unui teritoriu strict delimitat, combinând zone urbane și periurbane. Către mijlocul secolului al XIX-lea Chișinăul încă arăta, în cuvintele unor călători ai vremii "ca un sat mare", în care puțină viață urbană - tîrguri, iarmaroace, clădiri ad-

¹² Thomas Rainer, Claudia West. *Planting in a Post-Wild World: Designing Plant Communities for Resilient Landscapes*. Timber Press, Oregon: 2016.

¹³ Ioana Tudora. *La curte, Grădină, cartier și peisaj urban în București*. București: Curtea Veche, 2009, p.132.

ministrative, restaurante și cafenele, ateliere - era concentrată în zona centrală, atît în orașul vechi, cît și mai sus, în orașul nou construit de autoritățile ruse, iar la periferie, adică la Buiucani, Visterniceni, Schinoasa, Sf. Vineri, Meleștiu, Frumoasa trăiau țărani care vindeau produsele muncii lor în oraș¹⁴. Articolul Chișinău din enciclopedia Brockhaus, scris la sfîrșitul secolului XIX, menționează că majoritatea locuitorilor orașului se ocupă cu grădinăritul, creșterea fructelor etc¹⁵.

Situația rămîne neschimbată pînă după sfîrșitul Războiului al Doilea Mondial, în 1945, cînd zona cunoscută ca Basarabia este alipită la Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS).

Proiectul social sovietic vede orașul ca loc al industriei, serviciilor și guvernării, iar agricultura este, cel puțin în teorie, scoasă în afara orașelor, acolo unde întreprinderile agricole mari (colhozurile) ar trebui să preia sarcina de a alimenta populația orașului implicată în industrie și administrație.

În realitate, întrucît orașul crește vertiginos, atît ca număr de populație cît și ca suprafață, iar noile fabrici și uzine atrag mii de muncitori din Moldova dar și din alte părți ale URSS - cantitățile produse de colhozurile din sate nu sînt suficiente pentru a hrăni populația urbană.

Din aceste motive, conducerea statului sovietic ia măsuri pentru a îmbunătăți alimentația muncitorilor de la fabricile și uzine din orașe.

Astfel, Consiliul de Miniștri al URSS emite, în 1949, decretul despre grădinăritul și pomicultura individuală și colectivă a muncitorilor și slujbașilor/funcționarilor¹⁶. Măsura urma să sporească producția de legume, fructe și cartofi.

În acest scop, decretul prevede că pentru aceste activități vor fi utilizate terenurile libere din orașe, terenurile neocupate ale întreprinderilor și organizațiilor, fișiile agricole și perdelele forestiere de-a lungul drumurilor auto și căilor ferate etc. Adică, autoritățile locale erau îndemnate să aloce pentru grădinăritul urban colectiv aproape toate pămînturile libere din orașe. Prin acest decret, administrația locală era obligată și să ajute în mod direct muncitorii și slujbașii care se înrolau în această mișcare: să le vîndă semințe și îngrășăminte (art. 4) dar și să le distribuie material săditor adaptat la condițiile climaterice locale din pepinierele de stat (art. 10).

Terenurile, în mărime de pînă la 600 m² în oraș și 1200 m² în afara orașelor, urmau a fi repartizate muncitorilor și slujbașilor pe un termen de pînă la 5 ani.

Decretul a fost urmat de alte decizii ale Consiliului de Miniștri al URSS în 1977, 1981, 1984 și 1988¹⁷.

14 http://istoria.md/articol/133/mun_CHI%C5%9EIN%C4%82U,_Republica_Moldova,_pagini_de_istorie

15 <http://www.niv.ru/doc/dictionary/brockhaus-efron/articles/202/kishinev.htm>

16 Постановление Совета министров СССР о коллективном и индивидуальном огородничестве и садоводстве рабочих и служащих. 24.2.1949 г. Legătură: <http://xn--elaejmenocxq.xn--plai/node/13852>

17 Vezi de exemplu: ПОСТАНОВЛЕНИЕ от 29 декабря 1984 г. N 1286 ОБ УПОРЯДОЧЕНИИ ОРГАНИЗАЦИИ КОЛЛЕКТИВНОГО САДОВОДСТВА И ОГОРОДНИЧЕСТВА. Legătură: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=Q2oBA&base=ESU&n=1208#ZEEufHT44IbdnlnT1>

Grădinăritul urban, în acest context, furniza producție agricolă suplimentară ce asigura cu hrană populația urbană. Conform unor estimări, aproape 25 milioane de locuitori urbani aveau acces, în 1986, la grădini și livezi urbane. Recolta totală de cartofi de pe aceste loturi se ridica, în același an, la 2.5 milioane de tone, cea de fructe și pomușoare - la 700 mii tone¹⁸.

Fenomenul grădinăritului colectiv urban în Uniunea Sovietică a fost marcat de mai multe tensiuni. Una din ele ținea de ambiguitatea regulamentului în privința construcțiilor temporare ce puteau fi amplasate pe teritoriul grădinilor urbane. Problema era una reală - întrucât multe din grădinile urbane colective erau amplasate pe loturi care se găseau departe de apartamentele muncitorilor, a apărut necesitatea unor mici construcții temporare care să adăpostească inventarul agricol - instrumente agricole, alte instrumente de gospodărie - și chiar o mică infrastructură de recreere.

În absența unor reglementări clare, în multe din grădinile colective au fost ridicate construcții de diverse mărimi - unele din ele chiar de mărimea unei case. În 1966, Consiliul de Miniștri al URSS emite un decret¹⁹ - *Statutul-tip al întovărășirilor pomicole* - care clarifică tipurile și dimensiunile construcțiilor temporare ce pot fi amplasate pe teritoriul întovărășirilor pomicole și a grădinilor urbane colective. Astfel, decretul permitea construcții cu suprafața utilă de la 12 la 25 m².

O altă tensiune ținea de relația dintre normele oficiale legale, de obicei stricte, și practica grădinăritului urban, care avea nevoie de un cadru mai flexibil și care inova permanent. Astfel, pentru a dezvolta interesul muncitorilor pentru grădinăritul urban autoritățile sînt nevoite să adopte, la mijlocul anilor 50, măsuri prin care extind termenul de dare în folosință pentru grădinărit urban colectiv a terenurilor agricole: familiile de muncitori și slujbași primesc dreptul de a folosi terenurile mai mult de 5 ani: în practică pe un termen nedefinit. O familie de muncitori poate, în această situație, să-și piardă dreptul de a folosi lotul de grădină doar dacă își schimbă locul de muncă la altă fabrică.

Legea din 1949, dar și celelalte legi ulterioare au asigurat un cadru general pentru dezvoltarea grădinăritului urban în Uniunea Sovietică (și pe teritoriul RSS Moldovenească). Totuși aceste legi ofereau doar indicații generice și nu erau adaptate la contextele urbane specifice ale diverselor orașe ale Uniunii Sovietice, inclusiv orașul Chișinău.

---

¹⁸ Афанасьев О.Н. Коллективное садоводство и огородничество. Сборник нормативных актов. М., 1991, p.9.

¹⁹ ТИПОВОЙ УСТАВ САДОВОДЧЕСКОГО ТОВАРИЩЕСТВА РАБОЧИХ И СЛУЖАЩИХ. Legătură: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_6411.htm

III. Regulamentul cu privire la grădinăritul urban în Chișinău în perioada 1984-2000

La 1 iunie 1984, Comitetul Executiv al Sovietului Orașenesc Chișinău de Deputați ai Norodului emite decizia nr. 10/15 *"Despre aprobarea Regulamentului gestionării activității colectivelor de grădinari"*²⁰ pe teritoriul orașului Chișinău (cartierul Buiucani, Botanica, Centru și Rîșcani) și a orașelului Ghidighici și Vadul lui Vodă. Mai jos propunem o analiză detaliată a acestui Regulament din perspectiva celor mai importante prevederi ale sale.

²⁰ https://cadp.md/wp-content/uploads/2022/09/decizie_1984.pdf

Scopul regulamentului: Regulamentul își propunea să organizeze și să reglementeze (rus. наведение должного порядка) practicile de grădinărit din oraș.

Obiectivele grădinăritului urban (art 1.3):

- producția suplimentară de cartofi, legume, căpșuni și altă producție agricolă;
- crearea condițiilor pentru odihna calitativă;
- întărirea sănătății;
- socializarea prin muncă a tinerei generații.

Tipul de grădinărit: grădinărit urban colectiv (comunitar) și individual. Art. 1.9 stipulează că grădina poate fi utilizată colectiv sau poate fi distribuită sub formă de loturi de pământ membrilor colectivului de grădinari.

Locația grădinilor: grădinăritul urban se desfășura pe loturi agricole din intravilanul orașului Chișinău, a orașelului Vadul lui Vodă și Ghidighici.

Suprafața maximă a lotului individual: 0.03 ha

Termenul de utilizare a lotului: temporar, în baza contractului sau permisului de folosință a terenului de către Administrație. Totuși, regulamentul nu stipulează un termen concret.

Construcții pe terenurile destinate pentru grădinărit: *expres se interzice orice tip de construcție și orice tip de îngrădire.*

Tipurile de plante permise pentru cultivare: legumele, cartofii, pomușoarele, alte culturi agricole.

Sunt expres interzise plantele multianuale.

Creșterea animalelor și păsărilor domestice: *expres interzis.*

Protecția mediului înconjurător: combaterea eroziunii solului și neadmiterea poluării mediului înconjurător.

Temeiul juridic pentru folosința grădinilor: obținerea de către întreprinderi, organizații, instituții (în continuare **Administrație**) a **permisului de folosire temporară** sau încheierea unui **contract de folosință temporară** a terenului în baza deciziei consiliului local și decizia Administrației și organului sindical cu privire la lista membrilor colectivului de grădinari.

Instituția responsabilă de organizarea, monitorizarea și controlul grădinilor: Administrația

Forma de organizare: Munca în grădinile colective este organizată de către Administrație prin intermediul consiliului brigăzii de grădinari, care este ales de către Adunarea Generală a Grădinarilor.

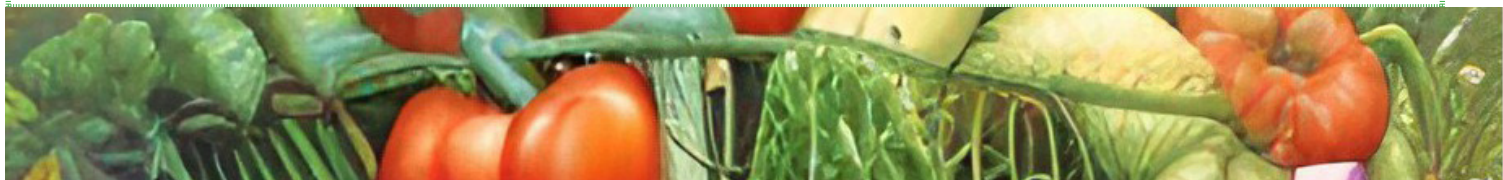
Atribuțiile Administrației și organului sindical: admiterea și excluderea membrilor, distribuie și redistribuie loturile de grădinărit, exercită control asupra folosinței terenului conform destinației, monitorizează ca loturile să fie curate și îngrijite, să nu fie amenajate construcții, soluționează conflictele dintre grădinari, înmânează fiecărui membru carnet de membru al colectivului de grădinari (după modelul tipizat); ia decizii cu privire la toate chestiunile legate de organizarea colectivului de grădinari; are dreptul să anuleze deciziile consiliului brigăzii de grădinari și a adunării generale.

Atribuțiile Adunării Generale a Grădinarilor: să aprobe regulamentul intern al colectivului de grădinari; să aleagă consiliul brigăzii de grădinari; să aprobe planul activităților agrotehnice; să aprobe raportul financiar anual; să decidă asupra mărimii cotizației de membru.

Beneficiarii loturilor de grădinărit: muncitorii care sunt în raporturi de muncă cu Administrația care a încheiat contractul de folosință a terenului, foștii muncitori care s-au pensionat. **Acces privilegiat** la loturi de grădinărit aveau veteranii de război²¹, persoanele cu necesități speciale, veteranii muncii, fruntașii de producție, persoanele care aveau la întreținere trei și mai mulți copii. **Nu pot beneficia** de loturi de grădinărit persoanele care au în proprietate casă de locuit cu grădină pe lângă casă, persoanele sub 18 ani, și persoanelor care au membri de familie care deja dispun de un lot de grădinărit.

Obligațiile grădinarilor: să respecte legislația în vigoare cu privire la grădinăritul colectiv; deciziile Administrației, Adunării Generale și a Consiliului Brigăzii de Grădinari; să participe la evenimentele colective; să realizeze activități agrotehnice de îngrijire a lotului, în special pentru prevenirea eroziunii solului; să îngrijească lotul și teritoriul adiacent (căile de acces, canalele de scurgere); să respecte cerințele sanitare și anti-incendiar; să nu admită poluarea mediului înconjurător.

Drepturile grădinarilor: să participe la Adunarea Generală a Grădinarilor, să propună modalități de îmbunătățire a funcționării colectivului de grădinari; să aleagă și să fie aleși în Consiliul Brigăzii de Grădinari; să participe la deciziile ce vizează organizarea și funcționarea grădinilor; să conteste decizia Consiliului Brigăzii la Adunarea Generală, iar decizia Adunării Generale la Administrație și organul sindical; să dispună după bunul plac de roada pe care o va culege.

²¹ Acordul Nr. 125 din 15-04-1994 cu privire la recunoașterea reciprocă a înlesnirilor și garanțiilor acordate participanților și invalizilor Marelui Război pentru Apărarea Patriei, participanților la acțiunile de luptă pe teritoriile altor state, familiilor militarilor căzuți în luptă - prevede că veteranii din al Doilea Război Mondial, cei ai războiului din Afganistan și familiile lor (în cazul celor decedați pe câmpul de luptă) au dreptul de prioritate pentru a fi primiți în asociațiile de grădinari.

Temei pentru excluderea grădinarilor:

- din propria inițiativă a membrilor colectivului de grădinari;
- neprelucrarea lotului în termenii conveniți;
- nerespectarea sistematică a activităților agrotehnice, a deciziilor organului sindical sau Adunării Generale a colectivului de grădinari.
- schimbarea permanentă a locului de trai;
- încheierea raporturilor de muncă cu Administrația, cu excepția transferului la o altă muncă sau pensionarea;
- transmiterea samavolnică a lotului persoanelor terțe;
- utilizarea terenului contrar destinației.

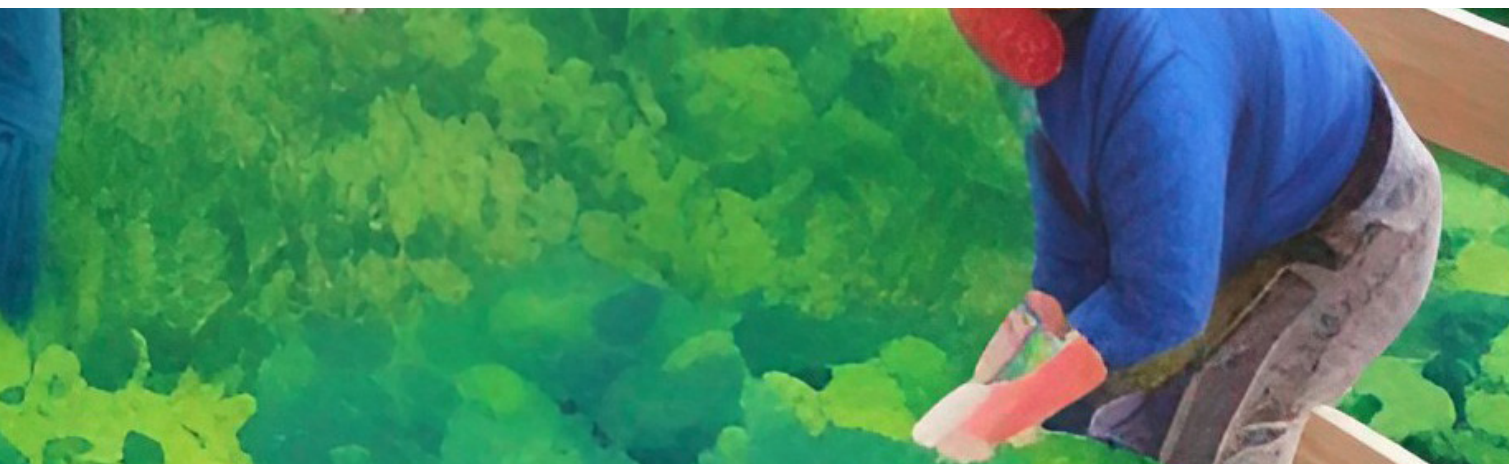
Consecințele excluderii: persoana exclusă este datoră să transmită lotul în starea cuvenită. Dacă a fost exclusă după plantarea culturilor, aceștia i se păstrează dreptul de recoltare a roadei. Utilizarea lotului după excludere este apreciată ca ocupare samavolnică a pământului.

Încetarea activității colectivelor de grădinari: are loc prin decizia Consiliului Local al sectorului sau Consiliul Orășenesc.

Temei pentru încetarea colectivelor de grădinari:

- a dispărut necesitatea folosirii terenului pentru grădărit;
- a expirat termenul pentru care a fost alocat terenul;
- lichidarea Administrației;
- neprelucrarea pe parcursul unui an a terenului alocat;
- folosința terenului contrar destinației sau negospodărește.

Alte clauze: loturile nu pot fi date în folosință persoanelor terțe, nu pot fi transmise prin moștenire și nu se supun divizării prin judecată.

IV. Regulamentul cu privire la grădinăritului urban în Chișinău din 2000

Explozia prețurilor terenurilor în oraș, a construcțiilor ilegale, lipsa unor planuri generale de dezvoltare (nici la acest moment Chișinăul nu are un plan urbanistic general actualizat) și absența unor presiuni și eforturi ale colectivelor de grădinari existente - toate acestea au făcut ca domeniul să cadă în uitare.

Regulamentul din 1984 a fost în vigoare pînă în 2000, cînd **Consiliul Municipal Chișinău a adoptat decizia nr. 1/15 din 17 martie 2000, pentru organizarea Regulamentului privind organizarea și administrarea colectivelor de grădinari amplasate pe teritoriul municipiului Chișinău²².**

Această decizie a schimbat semnificativ modul în care este administrat grădinăritul urban colectiv în oraș. Regulamentul din 2000 este **ultima politică locală** ce vizează domeniul grădinăritului urban în Chișinău. Regulamentul a fost aprobat prin decizia Consiliului Municipal nr. 1/15 din 17 martie 2000. Ulterior, prin decizia Consiliului Municipal nr. 17/15 din 25 iulie 2002 a fost prelungit termenul de folosire a grădinilor pentru 3 ani.

Situația e paradoxală: pe de o parte există un Regulament încă în vigoare, ce nu a fost abrogat, iar pe de altă parte termenul de folosire a grădinilor nu a fost prelungit, iar conform Regulamentului, activitatea colectivelor de grădinari este suspendată odată cu expirarea termenelor pentru care au fost repartizate terenurile.

În 2002, suprafața totală a loturilor alocate pentru grădinărit urban în mun. Chișinău era de 70.99 hectare.

În prezent, mecanismul prin care locuitorii să poată accesa loturi de grădinărit **este blocat.**

Unica modalitate prin care cei care doresc să facă grădinărit colectiv, pot accesa loturi, este, așa cum reiese dintr-un răspuns al Direcției Generale Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare la o solicitare de informație făcută de noi, să participe la licitațiile publice organizate de primărie pentru terenurile publice și să propună un preț pe aceste terenuri care ar fi mai mare decît cel oferit de companiile de construcții cu interese comerciale²³.

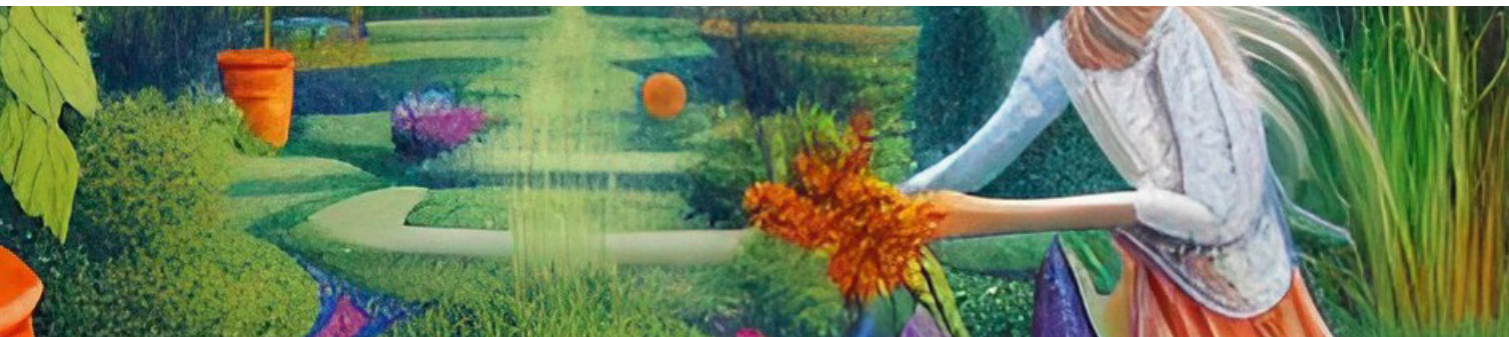
Altfel spus, este imposibil: probabilitatea ca cineva să cumpere teren municipal cu cîteva zeci de mii pe ar pentru a crește condimente și ierburi aromatice este aproape de zero!

²² https://cadp.md/wp-content/uploads/2022/09/decizie_2002.pdf

²³ https://cadp.md/wp-content/uploads/2022/10/dgaurf_11.10.2022.pdf

Câteva modificări esențiale:

1. Principala modificare ține de faptul că, potrivit noului regulament, **colectivele de grădinari nu se mai organizează pe lângă întreprinderi și instituții, ci doar pe lângă direcțiile de asistență socială ale preturilor de sector** (art. 1.2).
Modificarea e motivată de schimbările ce au intervenit între timp în cadrul legal. Astfel, Codul Funciar, aprobat în 1991, stipulează că "Cetățenilor care nu au terenuri pentru grădini li se pot atribui loturi pentru legumicultură. Loturile pentru legumicultură se distribuie cetățenilor în folosință provizorie de către autoritățile administrației publice locale din terenurile de rezervă"(art. 39)²⁴.
Altfel spus, legea scoate instituțiile și organizațiile ca intermediari (între timp, majoritatea întreprinderilor și fabricilor sovietice au falimentat) și dă administrarea grădinăritului urban colectiv doar pe mîna autorităților.
2. Programul de grădinărit **are un grup mult mai îngust de beneficiari**, fiind un program de grădinărit social, cu o funcție pronunțată de economie de subzistență pentru persoanele vulnerabile, spre deosebire de programul precedent care era destinat tuturor muncitorilor, pensionarilor și veteranilor.
3. Dispar obiectivele care cartografiază de fapt funcțiile economice și sociale pe care le acoperă grădinăritul urban și pe care orașul le consideră importante.
4. Apare posibilitatea amenajării construcțiilor provizorii și a instalării gardurilor în jurul loturilor de grădinărit, dar doar în coordonare cu departamentul arhitectură a primăriei.
5. Dispare interdicția creșterii animalelor domestice.
6. Grădinile pot fi amenajate doar pe terenurile de rezervă.
7. Termenul de folosință este limitat la 3 ani.

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111939&lang=ro

Prezentăm o scurtă analiză a Regulamentului:

Scopul:

Potrivit preambulului Deciziei CMC nr. 1/15 din 17 martie 2000, Autoritățile Publice Locale au urmărit intenția pe deoparte să ordoneze colectivele grădinarilor care au mai rămas și pe de altă parte să gestioneze loturile de pământ repartizate pentru grădinărit datorită obligației prevăzute în art. 39 din Codul Funciar al Republicii Moldova. Această normă obligă autoritățile locale să reglementeze grădinăritul, totodată oferă dreptul locuitorilor la teren pentru cultivarea hranei.

Obiectivele grădinăritului urban - lipsesc.

Tipul de grădinărit: grădini colective cu loturi individuale, distribuite prin intermediul Direcției Asistență Socială a preșurilor de sector (în continuare DAS).

Locația grădinilor: conform art. 39 din Codul Funciar, loturile pentru legumicultură sunt repartizate din terenurile de rezervă, libere de construcții.

Suprafața maximă a lotului individual: 0.03 ha

Termenul de utilizare a lotului: până la 3 ani.

Instituția responsabilă de organizarea, monitorizarea și controlul grădinilor: Direcțiile de Asistență Socială a Preturilor de sector.

Construcții pe terenurile destinate pentru grădinărit: se interzice doar construcția clădirilor capitale. Se permite, în coordonare cu Departamentul Arhitectură și Urbanism al Primăriei, amplasarea construcțiilor provizorii din materiale ușor demontabile pentru depozitare și alte scopuri gospodărești.

Tipurile de plante permise pentru cultivare: legume. Sunt expres interzise plantele multianuale.

Creșterea animalelor și păsărilor domestice: nu se menționează nimic.

Protecția mediului înconjurător: protecția și combaterea eroziunii solului, folosirea pentru combaterea dăunătorilor doar a substanțelor chimice admise, neadmiterea poluării mediului înconjurător.

Titlul de drept:

În regulament nu este indicat temeiul juridic prin care un colectiv de grădinari are dreptul de folosință asupra terenului. Procesul este foarte vag descris: conform art. 1.3, DAS primește în gestiune terenurile alocate pentru grădinărit de către CMC, ulterior DAS repartizează terenurile către colectivele de grădinari (nu este indicat dacă colectivul de grădinari trebuie să aibă o entitate juridică și nu este indicat dacă și ce tip de contract se semnează între DAS și colectivul de grădinari). Nu este clar și modul în care se distribuie loturile către membrii colectivelor de grădinari. Pe de o parte, art. 1.3 stipulează că "nu se admite repartizarea loturilor legumicole persoanelor individuale", pe de altă parte, art. 1.9 stipulează faptul că în rândul membrilor colectivelor de grădinari sunt incluși cetățenii care sunt luați la evidență și au depus cererile respective la DAS de la locul de trai.

Forma de organizare: DAS instituie comisii care coordonează activitatea colectivelor de grădinari. Colectivele de grădinari se organizează în cadrul Adunărilor Generale, unde aleg Consiliul Brigăzii.

Atribuțiile DAS (prin intermediul Comisiei): repartizează terenurile colectivelor de grădinari; realizează controlul asupra utilizării raționale și conform destinației a loturilor de pământ; coordonează activitatea colectivelor de grădinari; examinează și soluționează litigiile funciare (ținând cont de propunerile Consiliului Brigăzii și Adunării Generale); acceptă cererile de aderare la colectivul de grădinari, admite noii membri la ședința lărgită a Comisiei; exclude membri în baza propunerilor Consiliului Brigăzii și Adunării Generale.

Atribuțiile Adunării Generale a Grădinarilor: nu sunt indicate.

Beneficiarii loturilor de grădinărit: pot fi cetățenii care sunt luați la evidență la DAS și care au depus o cerere la DAS de la locul de trai pentru a adera la Colectivele de Grădinari formate din pensionari, persoane cu necesități speciale, familii cu mulți copii și alte pături social vulnerabile. Nu pot fi membri ai colectivelor de grădinari persoanele care dispun de loturi pe lângă casă, de loturi pomilegumicole sau de alte loturi pentru legumicultură în alte colective de grădinari.

Obligațiile grădinarilor: să respecte prevederile actelor normative în vigoare, deciziile CMC de repartizare a terenurilor, regulamentul colectivelor de grădinari, hotărârile comisiilor agrare și adunărilor generale; să folosească lotul de pământ conform destinației, să folosească pentru combaterea dăunătorilor doar substanțe chimice admise, să nu admită poluarea aerului; să nu transmită terenul persoanelor terțe; să elibereze lotul la cererea primăriei.

Drepturile grădinarilor: să participe la Adunarea Generală a Grădinarilor și la ședințele comisiilor agrare, să aleagă și să fie aleși în organele de conducere a colectivului; să folosească terenul conform destinației; să se adreseze către DAG în cazul în care nu sunt de acord cu hotărârile comisiilor agrare și cu hotărârile adunărilor generale ale grădinarilor; să participe la examinarea problemelor referitoare la comportamentul membrilor colectivelor de grădinari.

Temei pentru excluderea grădinarilor:

- din propria inițiativă a membrilor colectivului de grădinari;
- nevalorificarea lotului pe parcursul unui an agricol;
- nerespectarea cerințelor de folosire a terenului, protecția mediului înconjurător, procedeele tehnologice de prelucrare și îngrijire a solului; măsurilor complexe de combatere a eroziunii solului, a bolilor și dăunătorilor;
- neîndeplinirea hotărârilor comisiilor agrare și adunărilor generale;
- folosirea terenului contrar destinației;
- transmiterea samavolnică a terenului;
- încălcarea legislației privind spațiile verzi (ocupare și valorificare în scopuri agricole a terenurilor cu spații verzi; tăierilor ilicite, vătămărilor plantelor; decopertării stratului de sol fertil);
- plantării culturilor multianuale;
- construirii cladirilor capitale;
- construirea construcțiilor provizorii fără coordonarea cu departamentul Arhitectură al Primăriei.

Consecințele excluderii: persoana exclusă este datoare să transmită lotul în starea cuvenită. Dacă a fost exclusă după plantarea culturilor, acesteia i se păstrează dreptul de recoltare a roadei. Utilizarea lotului după excludere este apreciată ca ocupare samavolnică a pământului.

Suspendarea activității colectivelor de grădinari: are loc prin decizia Consiliului Municipal Chișinău.

Temei pentru încetarea colectivelor de grădinari:

- retragerea din folosință a terenurilor atribuite anterior;
- repartizarea terenurilor pentru a fi utilizate în conformitate cu prevederile planului general de dezvoltare a orașului;
- expirarea termenelor pentru care a fost repartizat terenul;
- folosirea terenului contrar scopurilor pentru care a fost repartizat.

Alte clauze: loturile nu se supun privatizării, nu pot fi date în folosință persoanelor terțe, nu pot fi transmise prin moștenire și nu se supun divizării prin judecată.

V. Ce modele există în alte orașe?

Unul dintre modelele bune, ce poate fi replicat la Chișinău este modelul **permisului de plantare**, implementat în Franța.

Permisul de plantare (fr. Le permis de végétaliser²⁵) este un mecanism de grădinărit urban implementat de primăria orașului Paris în 2016 (care a fost implementat și în alte orașe franceze: Bordeaux²⁶, Lyon²⁷, Montpellier²⁸, Lille. Acest permis oferă fiecărui locuitor major al orașului posibilitatea de a grădini în orice spațiu public din oraș.

O condiție este ca locuitorii care solicită permisul să fie în mod obligatoriu organizați într-un colectiv: asociație, consiliu de cartier sau grup de cel puțin 5 locuitori, instituție școlară, întreprindere etc. Pentru grupurile de locuitori este nevoie de o listă cu numele și adresele fiecărui membru al grupului.

Permisul de plantare permite următoarele tipuri de grădinărit urban:

- plantarea florilor la baza arborilor;
- grădinăritul colectiv în direct la sol și după extragerea stratului de bitum pe anumite porțiuni de trotuar și lângă fațadă (în aceste cazuri e nevoie de permisiune specială).
- instalarea colectivă a jardinierelor și a paturilor ridicate acolo unde un proiect în plin sol nu este posibil.

Procedura este următoarea: autorul proiectului depune la primăria orașului un proiect de grădinărit urban. În cazul în care autorul proiectului are nevoie de dezvoltare și elaborare, acesta poate beneficia de asistență sub forma unor ateliere și instruirii din partea unei subdiviziuni a primăriei, Maison du jardinage, pôles ressources du jardinage urbain à Paris. Ulterior proiectul este depus on-line, însoțit de fotografii și lista riveranilor (dacă e cazul), pe o pagină specială a primăriei²⁹.

La următoarea etapă proiectul face obiectul unui studiu de fezabilitate și, dacă este validat, este eliberată o autorizație de ocupare temporară a spațiului public (numită generic Permis pentru plantare) pe o durată minimă de 3 ani (care poate fi reînnoită tacit pînă la 12 ani).

După obținerea permisului, beneficiarul poate purcede la lucrările de amenajare a locului. În cazul lucrărilor în sol sau la baza arborilor sau pe suprafețe unde este nevoie să fie îndepărtat un strat de bitum, primăria orașului execută lucrările de amenajare și prelucrare preliminară a solului, instalare a bordurii, aducerea solului etc. În cazul unor paturi ridicate (eng. raised beds), beneficiarul îndeplinește singur toate lucrările iar primăria îi poate furniza, la necesitate, sol și semințe.

25 Le permis de végétaliser. Legătură: <https://www.paris.fr/pages/un-permis-pour-vegetaliser-paris-2689>

26 <https://www.bordeaux.fr/p88843/vegetalisation-des-rues>

27 <https://www.lyon.fr/demarche/loisirs/demande-de-creation-dun-jardin-de-rue>

28 <https://www.montpellier.fr/4396-bon-de-vegetalisation.htm>

29 https://v70-auth.paris.fr/auth/realms/paris/protocol/openid-connect/auth?client_id=G07-PROD&response_type=code&redirect_uri=https%3A%2F%2Fteleservices.paris.fr%2Fpermisdevegetaliser%2Fserv-let%2Fplugins%2Foauth2%2Fcallback&scope=openid&state=1669fd639cc4d&nonce=18b8ec48f9e77

Odată amenajată grădina publică, beneficiarul devine responsabil pentru toate lucrările: plantare, curățenie, irigare, afișare autorizată etc. Beneficiarul permisului aderă, în mod obligatoriu la Carta de Înverzire a spațiului public a orașului Paris³⁰ care îl obligă, între altele, să planteze doar plante locale și melifere care protejează biodiversitatea orașului și să nu recurgă la utilizarea pesticidelor.

Din 2016, de la inițierea mecanismului "Permis pentru plantare" primăria orașului Paris a eliberat aproximativ 1500 asemenea permise³¹.

Programul municipal de grădinărit din Zagreb

În 2013, primarul orașului Zagreb a emis o dispoziție prin care a dispus implementarea proiectului "Grădinile Orașului"³². Primăria a identificat 10 locații pentru grădinărit urban pe terenuri municipale și le-a transformat în așa numitele „grădini ale orașului” pentru cetățenii care nu dețin terenuri în Zagreb pentru producția de fructe, legume, flori și mirodenii pentru uz propriu sau familial.

În prezent în oraș există 14 grădini cu peste 2152 de loturi de grădinărit pe o suprafață de 23 ha. Grădinile sunt formate din parcele de grădinărit de până la 50 m² și spații comune cu utilaje comune (căi și poteci de acces, depozite prefabricate din lemn cu unelte și material săditor, compostoare, bănci, coșuri de gunoai, foisoare). Toate Grădinile Orașului sunt îngrădite, iar partea comună este destinată socializării și recreerii, pentru educație și ateliere.

Cetățenii care doresc să obțină o parcelă în grădină, trebuie să expedieze o solicitare în acest sens către Oficiul Municipal pentru Economie, Durabilitatea Mediului și Planificare Strategică din cadrul Primăriei. Primăria analizează cererile și decide în baza unor criterii de eligibilitate cine va beneficia de parcele.

Programul de grădini urbane din Zagreb se focusează în special pe dimensiunea socială a proiectelor de grădinărit urban. Beneficiarii parcelor de grădinărit sunt selectați în baza cumulului de condiții de eligibilitate ce țin în special de statutul social al aplicanților. Printre criterii se numără domiciliul solicitantului, statutul social, statutul de pensionar, numărul membrilor gospodăriei iar în baza totalului de puncte câștigate se întocmește lista de beneficiari.

Cu beneficiarii se încheie un **contract de folosință cu titlu gratuit** a unui lot de grădinărit pe o perioadă de 2 ani, cu posibilitatea prelungirii folosinței, cu condiția ca utilizatorul să o trateze cu grija unui bun proprietar.

30 <https://cdn.paris.fr/paris/2020/05/26/a7b98ecef0298c64baff82050978298.pdf>

31 <https://opendata.paris.fr/explore/dataset/permis-de-vegetaliser/export/>

32 Grad Zagreb, Gradski Vrtovi, <https://www.zagreb.hr/gradski-vrtovi/84058>, accesat 5 mai 2022

VI. Ce propunem pentru un nou model de grădinărit urban în Chișinău?

Deși, din 2005 nu mai există un cadru legal care să reglementeze activitatea grădinilor urbane, totuși practica de grădinărit persistă - iar acest lucru demonstrează că necesitatea de a grădini în oraș este la fel de vie, cu sau fără un instrument de reglementare. De ce totuși credem că e nevoie de venit la modelul din 2000, de revăzut și adaptat acel model și de instituit în continuare un model care să faciliteze accesul la teren pentru grădinărit?

1. Pentru că necesitatea de a grădini în oraș este reală și actuală. Conform unui chestionar realizat în primăvara anului 2022, 64% din respondenți au indicat că practică grădinăritul în oraș. Dintre care 36% la balcon, 35% în grădina personală, 9% în grădina din curtea blocului, 6,5% pe un lot de pământ mai departe de curtea blocului. Alte 10,4% au indicat că ar grădini dar nu au unde. Totodată 93,5% susțin includerea proiectelor de grădinărit urban (cum ar fi alocarea loturilor de pământ sau organizarea grădinilor comunitare) în politicile de dezvoltare urbană a orașului Chișinău.³³

2. Pentru că, în continuare există grădini urbane și acestea trebuie protejate și dezvoltate. În lipsa actelor permissive de la autoritățile locale grădinăritul are caracter spontan, imprevizibil și incert, fără garanții reale de continuitate. ținând cont de faptul că terenurile publice urbane sunt o resursă cheie și de presiunea imobiliară enormă corelată cu penuria de terenuri libere, în viitorul apropiat, grădinăritul urban informal nu va avea spațiu pentru a fi practicat.

---

³³ Chestionarul a fost realizat de Lilia Nenescu în cadrul studiului de politici publice "Grădinărit urban în Chișinău: de la penalizare la încurajare". Legătură: <https://ipre.md/2022/07/21/studiu-de-politici-publice-gradinaritul-urban-in-chisinau-de-la-penalizare-la-incurajare-2/>

Propunere de model de Regulament pentru Grădinăritul Urban în mun. Chișinău

Scopurile regulamentului:

- Consolidarea și încurajarea grădinăritului urban în mun. Chișinău;
- Reglementarea activității de grădinărit urban în mun. Chișinău;
- Conservarea și protejarea terenurilor destinate grădinăritului urban în mun. Chișinău.

Obiectivele grădinăritului urban:

- **Sociale.**

Prin intermediul grădinăritului urban sînt promovate moduri de viață și odihnă urbane sănătoase, crește incluziunea socială a grupurilor excluse și/sau vulnerabile, sporește dialogul intergenerațional și îmbătrânirea activă, se consolidează o platformă informală de educație ecologică despre cultivarea hranei, despre semințe, despre permacultură, despre natură.

- **Spațiale.**

Grădinăritul urban contribuie la creșterea diversității de spații publice în oraș precum și calitatea acestora, crește accesul la natură și la spații deschise.

- **De mediu.**

Grădinăritul urban contribuie la sporirea biodiversității, creșterea rezilienței naturii prin cultivarea unor specii locale și specii care se adaptează la schimbările climatice, creșterea ofertei de hrană locală și organică, minimizarea impactului ecologic al producerii și transportării hranei și maximizarea resursele prin colectarea și reutilizarea deșeurilor organice prin compostare, reducerea amprente ecologice a orașului.

- **Economice.**

Grădinăritul urban facilitează și încurajează producția și procesarea locală a hranei, contribuie la suveranitatea alimentară urbană, ameliorarea sărăciei și garantarea accesului la hrană sănătoasă, nutritivă și locală.

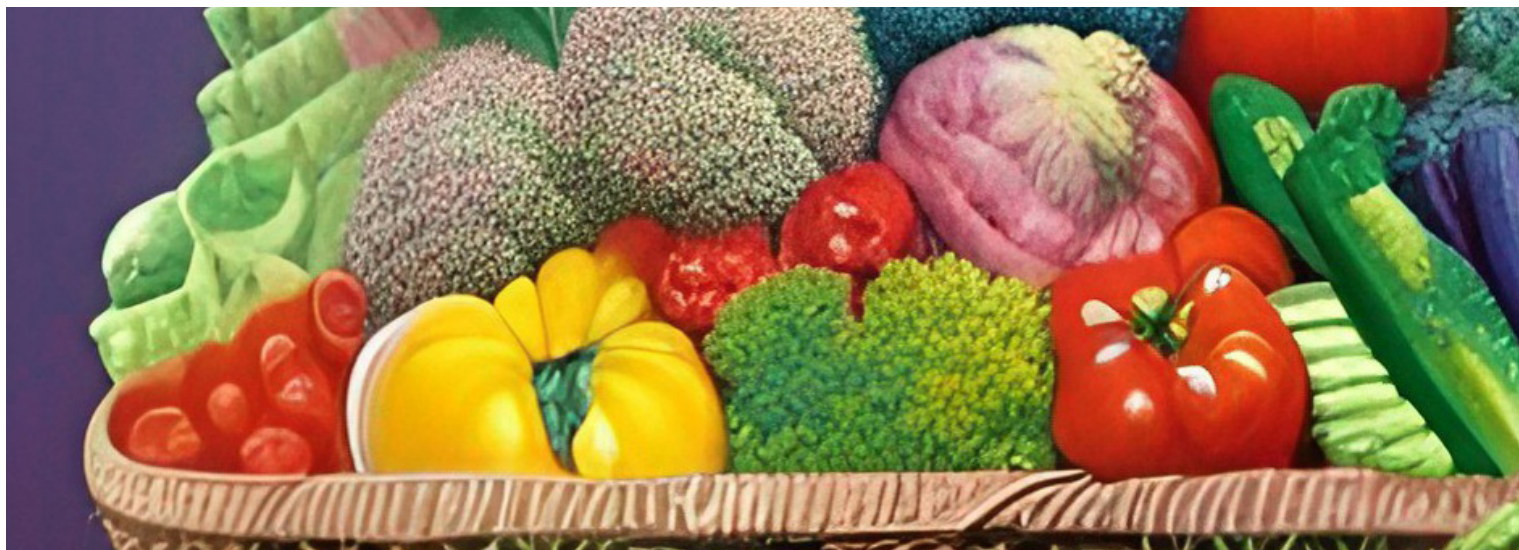
Tipul de grădinărit: loturile de grădinărit cu loturi individuale și grădinile comunitare.

Loturi de grădinărit: o amenajare de tip grădină, care conține mai multe loturi de pământ cu suprafața între 3-5 ari și amenajări temporare pentru organizarea activității de grădinărit, pentru recreere și socializare. Acestea sunt înființate și administrate de autoritatea publică locală care gestionează programul de grădinărit municipal / în parteneriat cu asociațiile obștești.

Grădini comunitare: o amenajare de tip grădină, care este cultivată colectiv sau care conține loturi de grădinărit cu suprafața de până la 50 m² și amenajări temporare pentru organizarea activității de grădinărit, pentru recreere și socializare. Acestea sunt înființate și gestionate de asociații și instituții.

În acest sens, propunem modificarea tipologiilor de spații verzi din Legea cu privire la Spațiile Verzi și includerea tipologiei de "grădină urbană".

Grădina amenajată sub formă de loturi de grădinărit sau grădină comunitară poate avea diverse specializări: pot fi organizate grădini de supraviețuire (loturi alocate familiilor vulnerabile), grădini pentru copii, grădini comune ale vecinilor, grădini pentru instruire, grădini horticulturnale pentru terapie, grădini experimentale etc.

Locația grădinilor:

- spații verzi (scuaruri, parcuri etc)
- terenuri alocate special pentru grădinăritul urban
- terenuri create special pentru grădinăritul urban de către administrația publică locală sau locuitori (paturi înălțate, în vazoane, la rădăcinile unor arbori, sub zidurile blocurilor locative)
- pe verticală - pereții blocurilor locative
- pe acoperișurile clădirilor etc.

Chișinăul are suficient de mult spațiu natural pentru practicarea grădinăritului urban.

Conform estimărilor BNS, suprafața totală a spațiilor verzi în municipiul Chișinău era de aproximativ 4430 hectare, sau o treime³⁴.

Comunitatea de ecologiști a contestat această cifră, afirmând că ponderea reală a spațiilor verzi în oraș este mult mai mică³⁵. Din păcate, nu există o modalitate de a cunoaște exact suprafața, locația și dimensiunile spațiilor verzi din oraș.

Abia în 2022, Direcția generală locativ-comunală și amenajare (DGLCA) din Chișinău a organizat o licitație pentru elaborarea unui registru electronic local al spațiilor verzi³⁶. Registrul urmează să fie elaborat în următorii 2 ani (cel devreme la sfârșitul anului 2024!).

În absența unui registru al spațiilor verzi (și al spațiilor pentru grădinărit) locuitorii orașului pot deveni ei înșiși agenții care să identifice diverse spații urbane din proximitatea lor care ar putea fi folosite, fie și temporar, pentru grădinărit.

Cetățenii pot, și trebuie să aibă inițiativa de a localiza, identifica și propune noi spații pentru grădinăritul urban. Avantajul acestui proces este că cetățenii nu doar că cartografiază spații verzi existente ci contribuie la crearea unor spații verzi noi, acolo unde ele nici nu erau prevăzute de planificatorii urbani.

Suprafața maximă a lotului individual: poate varia, în funcție de terenurile disponibile, dar putem recomanda o suprafață maximă de 0.05 ha pentru un lot de grădinărit și 50 metri pentru o parcelă dintr-o grădină comunitară.

Termenul de utilizare a lotului: până la 6 ani (cu prelungire tacită sau explicită).

34 https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_01%20MED/MED060200reg.px/table/tableViewLayout1?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

35 https://www.ipn.md/ro/spatiile-verzi-din-chisinau-s-au-redus-cu-circa-o-mie-de-hectare-in-25-de-ani-7967_1032446.html

36 <https://ecopresa.md/in-chisinau-va-fi-elaborat-registrul-local-al-spatiilor-verzi/>

Instituția responsabilă de organizarea, monitorizarea și controlul grădinilor:

Programul de grădinărit urban poate fi gestionat de o **subdiviziune existentă** a primăriei, de preferat o direcție care ar avea acest profil (Direcția Spații Verzi, Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare etc), sau de o **subdiviziune nouă**. Spre exemplu, în Barcelona, rețeaua de Grădini Municipale este un program coordonat de către Departamentul de Mediu al Primăriei. În Paris, activitatea de grădinărit este gestionată de subdiviziunea "Înverzire și agricultură urbană" din cadrul Oficiului Spații Verzi al Primăriei orașului.

Poate fi creată o **instituție nouă**, de tip hibrid, una care ar include și participarea locuitorilor orașului interesați de grădinăritul urban, organizațiile ecologice și de educație de mediu (instituție după modelul parteneriatelor *civice-publice*).

Această instituție ar putea avea statutul:

- unei întreprinderi municipale, al cărui consiliu de administrație ar putea fi constituit având cel puțin jumătate din membrii săi desemnați de colectivele de grădinari, doritorii de a face grădinărit urban, organizațiile de mediu și educație, alte organizații.
- unui centru de servicii comunitare după modelul Centrului Municipal de Tineret Chișinău³⁷ de pe lângă Direcția Generală Educație, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău.

Construcții pe terenurile destinate pentru grădinărit: Sînt acceptate construcțiile demontabile, construite din material degradabil (lemn, PVC etc) cu suprafață de pînă la 12 mp.

Tipurile de plante permise pentru cultivare:

- pomușoare
- legume
- tuberculi
- arbuști și arbori pitici
- plante aromatice, medicinale, melifere, anuale și perene.

Art. 39 al Codului Funciar va fi modificat la partea în care interzice cultivarea plantelor multianuale.

Tipurile de plante interzise pentru cultivare:

- Marijuana, cânepa și alte plante interzise conform legii.
- Plante otrăvitoare.

³⁷ <https://chisinauedu.md/despre/>

Biodiversitate:

În general se va recomanda cultivarea a cel puțin 5 soiuri de plante, dintre care niciuna nu trebuie să depășească 25% din suprafața lotului.

Va fi amenajată o porțiune de grădină destinată florei spontane. Se încurajează amenajarea hotelurilor pentru insecte.

Creșterea animalelor și păsărilor domestice: Nu este permisă.

Folosirea pesticidelor: Este interzisă utilizarea pesticidelor, vor fi utilizate doar soluții naturale: săpun insecticid, tincturi din plante etc.

Folosirea îngrășămintelor: Vor fi utilizate doar îngrășămintele biologice (resturi de plante, compost etc)

Protecția mediului înconjurător: în grădinile urbane se vor aplica principiile agroecologiei (o formă de agricultură, care lucrează în armonie cu legile naturii - culturile intercalate, utilizarea de fertilizanți naturali, evitarea tuturor substanțelor chimice, diversitatea foarte mare, grija pentru sol, evitarea monoculturii)³⁸.

Utilizarea focului pe teritoriul grădinilor publice: Interzisă la sol. De asemenea este interzisă arderea deșeurilor organice (resturi de plante etc). Acestea vor fi compostate sau transportate spre punctele de colectare a deșeurilor.

Temeiul juridic: Art. 39 al Codului Funciar, în varianta existentă a legii sau modificată.

Forma de organizare:

- Asociații constituite formal (organizații necomerciale etc).
- Comitete de grădinărit constituite pe lângă primărie, preturile de sector, direcțiile municipale specializate.
- Grupuri informale de grădinari constituite cu semnăturile înregistrate ale cel puțin 5 membri.
- Uniune a Grădinarilor din Chișinău ce ar aduna toți beneficiarii programelor de grădinărit urban.

Beneficiarii loturilor de grădinărit:

- Toți cetățenii cu vârsta de cel puțin 18 ani care pot dovedi că au locuit în ultimii trei ani pe teritoriul mun. Chișinău.

³⁸ <https://www.ecoruralis.ro/2018/03/29/ce-este-agroecologia/>

Obligațiile APL:

- să pună la dispoziție terenuri pentru grădinărit urban;
- să efectueze lucrările majore de infrastructură (căi de acces, iluminat, sistem de irigare, îngrădire a spațiului, spații de depozitare a uneltelor, WC);
- să pună la dispoziție sol și compost;
- să efectueze analiza solului pentru a determina modurile posibile de grădinărit: direct la sol sau paturi înălțate;
- să ofere asistență la elaborarea proiectelor urbanistice pentru grădinile urbane;
- să faciliteze instruirea grădinarilor urbani despre principiile agroecologiei care se vor aplica în grădinile urbane;
- să monitorizeze activitatea colectivelor de grădinari.

Resurse financiare pentru dezvoltarea programului de grădinărit:

Pentru realizarea activităților de gestionare și sprijinire a grădinăritului urban în Chișinău, instituția va dispune de resurse proprii din:

- taxe de închiriere a loturilor publice de grădinărit urban la un preț simbolic (pentru anumite categorii de beneficiari);
- atragerea unor fonduri suplimentare prin granturi și proiecte de colaborare;
- redirectionări și alocatii de fonduri de la Fondul Ecologic Național sau Fondul Ecologic Local pentru contribuția pozitivă pe care o aduce grădinăritul urban la ameliorarea situației ecologice în municipiul Chișinău.

Suplimentar, Consiliul Municipal Chișinău poate alocă anual, din resursele bugetului municipal, alte resurse materiale adiționale.

Obligațiile grădinarilor:

- să respecte legislația privind spațiile verzi, prezentul regulament.
- să practice forme de agricultură prietenoase mediului (agricultură ecologică, permacultură etc).

Drepturile grădinarilor:

- să folosească terenul conform destinației;
- să dispună de roadă după bunul plac;
- să participe la administrarea grădinilor;
- să propună soluții pentru îmbunătățirea activității colectivelor de grădinari.

Temei pentru excluderea grădinarilor:

- nerespectarea principiilor de protecție a mediului înconjurător;
- neprelucrarea grădinii timp de un an agricol;
- nerespectarea standartelor cu privire la amenajarea construcțiilor provizorii;
- transmiterea în folosință a terenului persoanelor terțe;

Consecințele excluderii: persoana exclusă este datoră să transmită lotul în starea cuvenită. Dacă a fost exclusă după plantarea culturilor, acesteia i se păstrează dreptul de recoltare a roadei.

Suspendarea activității colectivelor de grădinari: are loc prin decizia Consiliului Municipal Chișinău. Decizia aprobată va intra în vigoare doar în următorul an agricol.

Temei pentru încetarea colectivelor de grădinari:

- retragerea din folosință a terenurilor atribuite anterior;
- expirarea termenelor pentru care a fost repartizat terenul;
- folosirea terenului contrar scopurilor pentru care a fost repartizat.

Alte clauze: loturile nu se supun privatizării, nu pot fi date în folosință persoanelor terțe, nu pot fi transmise prin moștenire și nu se supun divizării prin judecată.

VII. Pași de urmat pentru APL

"Cetățenilor care nu au terenuri pentru grădini li se pot atribui loturi pentru legumicultură. Loturile pentru legumicultură se distribuie cetățenilor în folosință provizorie de către autoritățile administrației publice locale din terenurile de rezervă." - Art. 39. Cod Funciar.

Odată ce există dreptul cetățenilor de folosință asupra loturilor de teren pentru grădină, trebuie să existe și posibilitate reală a realiza aceste drept.

Potrivit art. 18 al Legii cu privire la actele normative Nr. 100/2017, actele normative ale autorităților administrației publice locale se emit pentru realizarea atribuțiilor funcționale și în limitele competențelor stabilite de Constituție, de Carta Europeană a Autonomiei Locale și de alte acte normative, fiind aplicate doar în raza teritoriului administrat.

Regulamentul cu privire la activitatea colectivelor de grădinari a fost adoptat în temeiul competenței generale autorității publice locale (Legea 186/1998) și atribuției speciale din domeniul grădinăritului (art. 39, Codul Funciar 828/1991).

Cu toate că cadrul legal ce se referă la competența autorităților publice locale a

suferit modificări substanțiale (la moment în vigoare este Legea 436/2006 și 435/2006), atribuirea specială prevăzută în art. 39 din Codul Funciar și-a păstrat formula inițială. Acest fapt, ne permite cu certitudine să concluzionăm, că temeiul legal pentru emiterea regulamentului împreună cu obligația de a-l implementa, sunt și astăzi valabile, opozabile autorităților publice locale. Din acest considerent, regulamentul are în continuare o valoare juridică, cel puțin formală.

Înainte de revizuirea Regulamentului pentru reglementarea activității de grădinărit, trebuie întreprinse niște etape preliminare:

- demararea unui proces de consultare și implicare a locuitorilor prin care se identifică nevoile acestora și modul în care agricultura urbană poate contribui la obiectivele sociale, economice și de mediu ale locuitorilor.
- recunoașterea agriculturii urbane ca utilizare legitimă a terenului în planurile urbanistice generale și zonale. În Planul Urbanistic General actual lipsește delimitarea funcțională a zonelor pentru agricultură sau grădinărit urban. "Funcțional terenurile în Chișinău se împart în teritorii pentru: (i) locuire; (ii) infrastructură de producere, depozitare și comunală; (iii) infrastructură socială; (iv) teritorii destinate transportului, (v) zonele de odihnă și de agrement, rezervele".
- cartografierea spațiilor potențiale pentru grădinărit urban și elaborarea unui registru public cu spațiile disponibile. Registrul spațiilor disponibile pentru grădinărit poate face parte din Registrul Spațiilor Verzi din Oraș, sau poate fi un Registru separat.
- elaborarea unei tipologii de grădini și spații pentru agricultură în oraș (loturi de grădinărit, grădini comunitare) și definirea clară a fiecărui tip de agricultură urbană. Tipologizarea este esențială pentru includerea agriculturii urbane în standardele de zonare.
- revizuirea standardelor de zonare și includerea codurilor de zonare pentru agricultura urbană. Zonarea reglementează utilizările permise ale terenurilor în urbane, adesea interzicând mixarea utilizărilor în încercarea de a ordona orașul. Întrucât zonarea este de obicei un mecanism de reglementare restrictivă, trebuie să identificăm soluții prin care să protejăm anumite spații agricole prin zonare, dar și să permitem grădinăritul la scară mică în alte zone cum ar fi zona rezidențială sau comercială. O soluție în acest sens este zonarea cu utilizare mixtă care poate facilita dezvoltarea proiectelor de grădinărit urban în zonele rezidențiale și comerciale. Kampala permite agricultura urbană în aproape orice zonă, în timp ce Bangkok permite agricultura urbană în parcuri și spații deschise. Toronto și Nairobi sunt exemple de orașe care au creat zone agricole distincte, în timp ce Harare, Accra și Seattle au zone agricole distincte și totodată permit agricultura în aproape toate celelalte zone. Spre exemplu, în Seattle, municipalitatea a emis în 2011 o

ordonanță prin care a permis grădinăritul urban aproape în toate zonele (comerciale, rezidențiale, industriale, spații verzi). Grădinile urbane până la 4.000 de metri pătrați nu au nevoie de autorizație. În majoritatea zonelor, serele de pe acoperiș pot depăși limitele de înălțime dacă sera este dedicată producției de alimente.

- revizuirea cadrului legal existent în vederea identificării și eliminării restricțiilor nefundamentale.

Pentru implementarea unui program de grădinărit urban în municipiul Chișinău sînt necesare următoarele modificări și ajustări la cadrul normativ.

1. Atît în Regulament cît și în textul **art. 39 din Codul Funciar de exclus sintagma "și să se cultive plante multianuale"** această normă reprezintă o constrîngere păguboasă. Impactul pozitiv al integrării a plantelor perene (multianuale) și a copacilor în grădini se evidențiază prin următoarele:

- Captarea și stocarea carbonului
- Intensificarea proceselor naturale de condensare a apei și ploi
- Structurarea și fertilizarea solului
- Protecția de vînt, arșiță, îngheț, inundații, grindină
- Este habitatul natural al insectelor și animalelor benefic
- Este sursa de hrană și materiale mult mai durabilă decât plante anuale.

Prin integrarea plantelor multianuale ca parte a peisajului producției alimentare, este posibila inversarea pierderii de umiditate în agricultura convențională care a transformat suprafețe mari în câmpii aride. Soluții bazate pe natură au un impact imediat cum ar fi: garduri vii, combinația culturilor, fâșii forestiere, grădini pădure etc³⁹.

2. La **art. 10 alin. (4) Legea apiculturii Nr. 70 din 2006 de exclus interdicția amplasării stupilor de albi în blocuri locative multietajate și de alte locuri de concentrare în masă a persoanelor.** Nu există nici o probă suficientă care ar explica pericolul amplasării stupilor pe acoperișul blocurilor de locuit, parcuri sau instituții publice. Mari orașe ale lumii nu au probleme cu prezența albinelor în spațiul urban. Dimpotrivă, apicultura este susținută. Familiile de albi în orașe sunt mai sănătoase. Una dintre problemele existente în sectorul apicol rural este intoxicarea albinelor ca rezultat al tratării plantațiilor agricole, viilor, livezilor etc. În oraș aplicarea pesticidelor și herbicidelor e cu mult mai redusă.

---

39 [The Biotic Pump: Condensation, atmospheric dynamics and climate](#)

De ce albinăritul urban trebuie dezvoltat:

- Sporește biodiversitate;
- Crește producția grădinilor urbane;
- Contribuie la crearea locurilor de muncă în mediu 2 persoane la 60 de familii de albine.
- Sporește producția de miere, ceară și alte produse derivate;
- Îmbunătățește calitatea vieții în oraș.

3. Adoptarea unui regulament care să nu limiteze dreptul locuitorilor de a grădini.

Deși potrivit art. 39 al Codului Funciar oricărui cetățean care nu are teren pentru grădină i se poate atribui lotul pentru legumicultură, Regulamentul de referință la pct. 1.3. prevede posibilitatea repartizării loturilor colectivelor formate din "pensionari, invalizi, familii cu mulți copii și alte păături socialmente vulnerabile". Această normă a regulamentului limitează dreptul altor cetățeni care nu dispun de teren pentru grădină și care nu se includ în categoriile menționate, astfel după cum este prevăzut în art. 39 al Codul Funciar și totodată, discriminant în raport cu beneficiarii incluși. Nici textul Deciziei de adoptare, nici textul regulamentul propriu zis nu conțin clauze care ar justifica existența acestei limitări drept urmare contravin legii.

Recomandăm APL inițierea procesului de elaborare a noului cadru de grădinărit local în mun Chișinău și instituirea unui grup de lucru cu participarea tuturor părți interesate pentru elaborarea strategiei privind grădinăritul urban și ajustarea regulamentului actual. Reiterăm că viitorul regulament trebuie să țină cont de următoarele aspecte⁴⁰:

- Accesul la terenurile de grădinărit;
- Regulile de îngrădire a siturilor de grădinărit;
- Accesul la apă pentru irigare și disponibilitatea acesteia;
- Accesibilitatea persoanelor cu mobilitatea scăzută;
- Structuri auxiliare și modurile de amenajare a acestora;
- Structura de administrare;
- Menținerea;
- Clauză de creare și dizolvare a grupurilor și asociațiilor de grădinari;
- Reglementarea utilizării fertilizanților și pesticidelor;
- Regimul terenurilor;
- Răspunderea pentru utilizarea lotului contrar destinației;
- Retragerea loturilor pentru utilizarea neconformă a lotului sau pentru neîngrijirea acestuia;

---

40 Candace A Spencer, Catherine G Campbell, Anna Prizzia, and Liz Felter, How to Establish an Urban Agriculture Ordinance, 2019

- Posibile limite de timp pentru folosința terenurilor;
- Dimensiunea necesară a lotului pentru fiecare utilizare;
- Autorizații sau cereri necesare;
- Reguli de funcționare etc.

Anexa 1. Acord-cadru pentru grădinărit comunitar în Paris

Convenție de ocupare și utilizare pentru gestionarea unei grădini comunitare

Între, pe de o parte, orașul Paris, cu domiciliul în Place de l'Hôtel de Ville, 75004 Paris, reprezentată de Primarul Parisului, acționând în temeiul deciziei _____ Consiliului din Paris

Denumit în continuare "orașul Paris",

și, pe de altă parte, Asociația _____ constituită la data de _____ cu numărul fiscal _____ cu sediul pe str _____ reprezentată de administrator _____,

Denumită în continuare "Asociația",

Stabilesc și aprobă următoarele:

Articolul 1. Obiectul convenției

Prezenta convenție precizează termenii și condițiile de punere la dispoziție de către orașul Paris, cu titlu limitat și revocabil, a unei parcele de teren de ____ m² situată pe adresa _____ conform Anexei Nr. 1.

Acest teren este pus la dispoziția asociației pentru grădinăritul comunitar, în conformitate cu angajamentele prevăzute în Carta Verde a grădinilor comunitare din Paris, la care asociația trebuie să adere.

Prezentul acord constituie o autorizație de ocupare a domeniului public acordată gratuit asociației pentru a-i permite acesteia să desfășoare activitățile descrise la articolul 4.

Articolul 2 Contribuția materială a orașului Paris

- a) Adicional față de terenul menționat mai sus, orașul Paris pune la dispoziția Asociației:
  - o instalație constând din, spre exemplu: containere cu saci, paturi înălțate cu sistem de drenaj îmbrăcat cu geotextil;
  - sol;
  - alimentare cu apă, dacă este necesar, consumul de apă fiind în responsabilitatea asociației;
  - un panou de afișaj
- b) La data începerii și la data încetării prezentului contract, părțile vor întocmi un inventar al dotărilor.

Cu ocazia primului inventar, Primăria Parisului pune la dispoziția Asociației o fișă care trasează istoricul principalelor activități locale cunoscute până în prezent care sunt susceptibile de a fi degradat calitatea solului pe parcela menționată mai sus. Această fișă, întocmită pe baza unui studiu de fezabilitate, recomandă anumite amenajări adaptate la specificul terenului respectiv.
- c) Orașul Paris va efectua lucrările majore de infrastructură pe terenul pus la dispoziție.

Articolul 3 Durata - Încetare:

- a) Prezentul acord se încheie pentru o perioadă de un an, care poate fi reînnoită prin acord tacit până la șase ani, cu excepția cazului unui proiect pe un teren alocat temporar unei grădini comune. La sfârșitul celor șase ani, va fi încheiat un nou acord. Acordul produce efecte de la data semnării sale de către părți, după deliberarea de către reprezentanții aleși ai Consiliului Orașului Paris sau al Consiliului preturii de sector, și după data transmiterii documentelor de asigurare prevăzute la articolul 5 litera n).
- b) În fiecare an, asociația trimite raportul său de activitate către municipalitatea din Paris. În lumina acestui raport, reprezentanții orașului Paris își rezervă dreptul de a nu reînnoi acordul.
- c) Acordul poate fi reziliat anticipat la inițiativa uneia dintre părți, cu condiția să se respecte un preaviz de trei luni. În cazul rezilierii anticipate nu va fi achitată nicio compensație.
- d) Termenul de preaviz menționat la alineatul precedent nu este opozabil orașului Paris în cazul unei încălcări grave și evidente de către Asociație a obligațiilor sale, după cum sunt stipulate în prezentul acord. În cazul unei astfel de încălcări și după ce a încercat să ajungă la o conciliere, asociația trebuie să elibereze spațiile și să le readucă la starea inițială în termen de cincisprezece zile de la ordinul reprezentantului orașului Paris.

Articolul 4. Activități și obiective ale Asociației

Prezentul articol poate fi completat și adaptat de către Consiliul de circumscripție în funcție de nevoile locale și de proiectul asociației și în urma consultării cu aceasta din urmă.

a) Membrii asociației au în comun proiectul de grădinărit și de întreținere a terenului care le este atribuit. Asociația dorește să organizeze următorul proiect în grădină: Scurtă descriere a proiectului (se completează de către asociație).

Ex. puteți menționa aici obiectivele proiectului, modul în care veți gestiona grădina, angajamentele Dvs în privința programului pentru public al grădinii, activitățile și evenimentele la care asociația va fi parte în calitate de organizator sau participant. (1 pagină maxim).

b) Asociația organizează și desfășoară aceste activități. Asociația comunică regulat primăriei orașului Paris calendarul activităților.

Asociația se obligă să informeze administrația orașului despre eventualele perioade de vacanță în utilizarea grădinii.

Articolul 5. Angajamentele Asociației.

a) Asociația se angajează să asigure gestiunea grădinii comunitare în conformitate cu prevederile Cartei Verzi. Ea aduce la cunoștința tuturor utilizatorilor grădinii obligațiile care trebuie respectate, atât cele prevăzute în această convenție cât și cele care decurg din Cartea Verde (prin intermediul unor panouri și afișe, jurnale de activitate, regulamente interioare etc).

b) Asociația întreține grădina și amenajările adiacente într-o stare bună și curată. Eventualele modificări importante ale structurii grădinii comunitare trebuie să fie aprobate de administrația orașului.

c) Asociația își desfășoară activitățile avînd grijă să nu deranjeze vecinii, mai ales în orele de seară.

d) Toate activitățile de natură comercială sau publicitară sînt interzise fără autorizare prealabilă din partea administrației orașului.

e) Orice construcție sau amenajare de infrastructură trebuie autorizată de administrația orașului și trebuie să fie demontabilă și transportabilă.

f) Accesul și staționarea autovehiculelor private pe terenul pus la dispoziție pentru

grădinărit comunitar sînt strict interzise.

g) Asociația respectă următoarele măsuri de protecție a mediului:

- respectă interdicția absolută de a utiliza produse fitosanitare, pesticide și îngrășăminte chimice,
- practică sortarea deșeurilor în grădina comunitară, să amenajeze locuri pentru compost în proximitate,
- alege semințe de plante care sînt adaptate la solul și clima locală, evitînd plantele invazive,
- gestionează în mod econom resursele naturale, în special apa,
- respectă interdicția absolută de a realiza activități susceptibile de a polua solul.

h) În cazul amplasării unor instalații de compostare pe teritoriul grădinii comunitare, acestea trebuie să fie obligatoriu dotate cu dispozitive ce împiedică intruziunea șobolanilor.

i) Aprinderea focurilor este interzisă. Creșterea animalelor, fără autorizație din partea administrației orașului, este interzisă.

j) Plantarea arborilor și arbuștilor mari nu este permisă.

k) În caz că asociația va amenaja o îngrădire pe perimetrul grădinii comunitare, aceasta trebuie să asigure transparența îngrădirii.

l) Asociația afișează, la loc vizibil, numele său, logo-ul Cartei Verzi și modalitățile de acces pentru public.

m) Asociația se obligă să respecte toate instrucțiunile cu privire la securitate solicitate de administrația orașului.

n) Asociația își asumă responsabilitatea pentru pagubele provocate de modul în care aceasta utilizează grădina comunitară, dar și de echipamentele care îi sînt oferite de către administrația orașului Paris.

În acest scop, prezenta convenție îi conferă obligația de a acoperi, prin intermediul unui plan de asigurare considerat a fi potrivit, toate riscurile și pagubele susceptibile a fi comise cu ocazia exercitării activității sale. Asociația prezintă Primăriei planul de gestionare a riscurilor și de asigurare a grădinii.

o) În cazul degenerării infrastructurii oferite de administrația orașului, Asociația se obligă să informeze Departamentul Spații Verzi și Mediu a orașului Paris.

p) Consumul plantelor cultivate pe teritoriul grădinii comunitare ține de exclusiv de

responsabilitatea Asociației. Ca măsuri de precauție, administrația orașului Paris recomandă asociațiile de grădinărit să respecte următoarele reguli:

- înainte de a consuma plante crescute în grădina comunitară (legume, plante aromatice), asigurați-vă că acestea au fost spălate cu grijă cu apă potabilă și decojite, dacă acest lucru este posibil,
- mâinile trebuie spălate cu săpun după fiecare activitate de grădinărit. O atenție deosebită se va atrage curățării unghiilor.
- se recomandă purtarea mănușilor pentru toate lucrările de grădinărit,
- apa de ploaie nu va fi utilizată pentru irigarea plantelor alimentare și aromatice.

q) Dincolo de reglementările specifice, grădinilor comunitare li se aplică întreg corpul de reglementări cu privire la parcuri și grădini.

r) Asociația va trebui să suporte, din resurse proprii, pe durata ocupării terenului grădinii comunitare, toate lucrările pe care administrația orașului Paris le va considera necesare, fără a putea pretinde la o indemnizație sub orice formă.

s) Organizarea activităților și evenimentelor în afara orelor de lucru ale spațiilor verzi trebuie autorizată de Direcția de informare și comunicare a orașului Paris/Departamentul Administrării Domeniului Public.

Articolul 6. Condițiile de acces pe teren.

a) Cheile de la grădină sînt remise Asociației după ce aceasta prezintă documentele prevăzute la art. 5, litera n, autorităților orașului Paris, sau, dacă aceasta este necesar pentru funcționarea grădinilor, persoanelor autorizate de administrația orașului.

b) Asociația se angajează să organizeze activități cu participarea publicului cel puțin două jumătăți de zi per săptămînă, dintre care una pe durata zilelor de sîmbătă sau duminică. Orarul va fi stabilit colegial în cadrul Asociației și va fi menționat pe afișul plasat la intrarea în grădina comunitară.

c) Cînd unul dintre membrii Asociației este prezent pe parcelă, grădina comunitară se consideră deschisă pentru publicul general, sau fiind situată pe un spațiu verde al orașului, Grădina comunitară va fi în mod obligatoriu accesibilă publicului în orele de lucru indicate pe afiș.

d) Serviciile tehnice ale orașului Paris (Departamentul Spații Verzi și Mediu) pot interzice accesul publicului în grădina comunitară din rațiuni de securitate, în special în caz de lucrări de întreținere care pot fi organizate în tot timpul anului, în caz de evenimente oficiale, în caz de avertizări de furtună și grindină emise de Agenția Meteo sau din alte motive de interes general.

Primăria/pretura de sector poate să includă participarea asociației la unul sau mai multe evenimente locale.

Articolul 7. Reglementări Financiare.

Ținând cont de caracterul non-profit al activităților Asociației, punerea la dispoziție a terenului se face cu titlu gratuit, în conformitate cu articolul L.2121-1 al Codului general al proprietății publice.

Totuși, în conformitate cu planul contabil al asociațiilor și fundațiilor, adoptat pe 17 decembrie 1998 de către Consiliul Național al Contabilității, valoarea locativă a terenului, estimată la ....€/pe an, va fi valorificată în documentele contabile ale Asociației.

Articolul 8. Lupta împotriva discriminării

Asociația se angajează să contribuie la lupta împotriva discriminării, atât în procesul de respectare a prevederilor acestei convenții, cât și în activitățile sale. Dacă asociația va organiza acțiuni specifice în acest domeniu, ea va informa orașul Paris (Departamentul Spații Verzi și Mediu).

Articolul 9. Partenerii Convenției.

Subdiviziunile administrației orașului Paris care sînt partenerii asociației sînt:

- primăria/pretura sectorului Nr. al orașului Paris, reprezentată de (e-mail, telefon). Primăria/pretura sectorului poate desemna parteneri suplimentari (de exemplu parteneri cu responsabilitate de comunicare).
- Agenția de Ecologie Urbană (Direcția resurse pentru grădărit urban - Casa Grădăritului, e-mail: main.verte@paris.fr)
- subdiviziunea Departamentului Spații Verzi și Mediu în cadrul primăriei de sector:
- Asociația, reprezentată de...

Coordonatele publice ale asociației:

Articolul 10. Litigiile.

Litigiile care pot apărea cu ocazia implementării prezentei Convenții și care nu pot fi rezolvate pe cale amiabilă, vor fi soluționate în fața instanțelor judiciare competente.

Încheiat la Paris în două exemplare.

Anexa 2. Carta Verde din Paris

Principalele angajamente:

Abordare participativă

Municipalitatea din Paris dorește să încurajeze dezvoltarea grădinilor colective pe baza unui proces de consultare și de implicare puternică a locuitorilor. Orașul sprijină grădinile comunitare în toată diversitatea lor, fie că sunt grădini comunitare pentru rezidenți, grădini educaționale, grădini de integrare, grădini familiale sau grădini în scopuri terapeutice, în măsura în care grădina este rezultatul unei creații colective și concertate. Participarea locuitorilor la viața grădinii (plantare, petreceri, mese de cartier, expoziții, proiecții etc.) și la gestionarea sitului face parte integrantă din program.

Crearea de legături sociale

O grădină comună este un loc de viață deschis către vecinătate, prietenos, care încurajează întâlnirile între generații și culturi. O grădină comună contribuie la dezvoltarea resurselor locale prin stabilirea de relații cu alte structuri (asociații de cartier, școli, colegii, case de bătrâni, spitale, centre sociale, magazine locale).

Respectul pentru mediu

O grădină comună este un câmp de experimentare a practicilor ecologice. Aceasta contribuie la menținerea biodiversității în mediul urban și la dezvoltarea unei prezențe vegetale în oraș, care face parte din abordarea de dezvoltare durabilă inițiată de municipalitate.

Drepturi și obligații

Grădinile cu eticheta “Mână verde” fac parte din rețeaua de grădini comune administrate de Primăria Parisului. Asociațiile beneficiază de schimburi și documentație și primesc informații și consiliere:

- un sprijin metodologic, care îi ajută să își dezvolte și să își implementeze proiectul;
- un acord de ocupare și de utilizare a grădinilor care se află pe terenul orașului Paris;
- expertiză tehnică și consiliere privind practicile ecologice și facilitățile ecologice adaptate la Paris;
- activități specifice: cursuri de grădinărit, troc, buletine informative, conferințe.

Deschis publicului

- Accesul este permis atunci când unul dintre membrii asociației este prezent pe sit;
- Grădina va avea un program deschis cel puțin jumătate din zilele săptămânii, de preferință o zi să fie în weekend.
- Grădina va fi deschisă permanent dacă este situată într-un spațiu verde public.

Convițuire: Organizarea a cel puțin un eveniment public pe sezon de grădinărit.

Comunicare

- Afișați în mod vizibil numele asociației și datele de contact ale acesteia, modalitățile de acces la grădină, activitățile propuse și datele de întâlnire.
- Afișați logo-ul Carta Verde pe grădină.

Funcționarea: să elaboreze și să afișeze în mod colectiv regulile de funcționare a grădinii.

Managementul site-ului

- Să mențină grădina în stare bună, având grijă să asigure ordinea publică.
- Să implementeze un management ecologic al sitului (dezvoltarea compostării locale și a recuperării apelor pluviale, specii de plante adaptate la mediu și la climă, fără a recurge la pesticide și îngrășăminte chimice).
- Să se asigure că terenul este utilizat în conformitate cu scopul pentru care a fost alocată grădina (fără parcare de vehicule, fără locuințe).
- Să desfășoare activități fără a perturba ordinea publică din cartier.

Asigurare: să încheie un contract de răspundere civilă.

Bilanț: să prezinte un raport anual de activitate.

